

BÁTOR REFORMOKKAL MEG LEHET FORDÍTANI A FEJLŐDÉS IRÁNYÁT

INTERJÚ SZÉKELY P. ISTVÁNNAL

Székely P. István, az Európai Bizottság Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóságának kutatási igazgatója, 2009. május 11-én tartott előadást a Corvinus Egyetemen. Az előadás kapcsán a válság nyomán az Unióban várható változásokról és Magyarország felzárkózási esélyeiről kérdeztük a Brüsszelben dolgozó magyar szakembert.

Az Európai Bizottságban hogyan vélekednek a gazdasági válságról? Mit gondol, milyen ágazati átrendeződések, technológiai változások fogják jellemezni a következő évtizedek európai gazdaságát?

A jelenlegi válság a második világháború óta a világgazdaság legmélyebb és legjobban kiterjedt válsága, amely a gazdasági és pénzügyi globalizáció eredményeképp egyaránt sújtja valamennyi fejlett régiót és a feltörekvő gazdaságokat is. A válság az amerikai pénzügyi rendszer egy viszonylag kis szegmensében (az úgynevezett subprime hitelek, azaz a kevésbé hitelképes adósok által felvett lakáshitelek piacán) kezdődött, és derivatív termékeken keresztül gyorsan áttért más piacokra és országokra. Hiba lenne azonban csak a pénzügyi rendszerben vagy csak az amerikai gazdaságban keresni a válság okait. Azok egyaránt megtalálhatók az utóbbi évtizedben felhalmozott globális makrogazdasági egyensúlytalanságokban, elsősorban az amerikai gazdaság jelentős fizetésimérleg-hiányában és a kínai gazdaság jelentős fizetésimérleg-többletében, a pénzügyi rendszer szabályozásának fogyatékoságaiban, és nemcsak az USA-ban, és a globális szintű gazdaságpolitikai koordináció és felügyelet elégtelenségeiben, így például a Nemzetközi Valutaalap tevékenységeinek hiányosságaiiban is. Nagyon fontos, hogy a válság okait teljes mértékben és objektíven elemezzük, mert csak így találhatjuk meg a kiutat a jelenlegi válságból és azokat a szükséges reformokat, globális szinten is, amelyek segíthetnek abban, hogy a jövőben csökkenthessük hasonló globális válságok bekövetkezésének lehetőségét. E területen még nagyon sok munka áll előttünk itt Európában és Magyarországon is.

A jelenlegi válság hosszú távú hatásai is várhatóan igen jelentősek lesznek. Mint minden válság, ez is megrostálja a vállalatokat, különösen azokban az ágazatokban, amelyeket leginkább sújtott a válság, így például az acéliparban, az autóiparban, szórakoztató elektronikában. Ezek az iparágak jelentős mértékben globalizáltak, így a változások nagymértékű területi átrendeződésekhez is vezethetnek. Miután ezen iparágak többsége Magyarországon is jelentős súllyal bír, így számunkra és Közép-Kelet-Európa számára is ezek a változások igen fontosak. A régió sokat is nyerhet ezeken a változásokon, de csak akkor ha jó gazdaságpolitikával és felgyorsított struktu-

---

Az interjúban elmondottak kizárólag Székely P. István véleményét képezik, azok nem az Európai Bizottság, illetve a Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság hivatalos álláspontját tükrözik. Az utóbbiakat illetően kizárólag az Európai Bizottság állásfoglalásai, illetve a Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság hivatalos publikációi irányadóak.

rális reformokkal válaszol a válság kihívásaira. A munkaerőpiac rugalmasságának növelése, a munkaerő minőségének javítása, és stabil, üzletbarát gazdasági környezet megteremtése tűnik a legfontosabbnak e tekintetben.

Átalakul-e az Európai Unió gazdaságpolitikai intézményrendszere a válság hatására? Megjelennek-e új szabályozó hatóságok, és kiterjesztik vagy szűkítik a meglévők szabályozási lehetőségeit?

Bizonyos tekintetben biztosan. A legfontosabb változás azonban valószínűleg nem új szabályozó hatóságok megjelenése lesz, hanem a meglévő intézményrendszer megerősítése, átalakulása, különösen a gazdaságpolitika európai szintű felügyeletében, így a Stabilitási és Növekedési Paktum működését és a lisszaboni folyamat (strukturális reformok) folytatását illetően. A pénzügyi rendszer felügyeletében is lesznek jelentős változások, a szabályozás szigorúbb és szélesebb körű lesz, ez főleg európai szintű feladat, már folyamatban is van, és a pénzügyi felügyelet is erőteljesebb lesz, de ezen a területen a változás fő iránya várhatóan a nemzeti hatóságok koordinációjának megerősítése lesz. Fontos új irány lesz a makroprudenciális felügyelet megerősítése, és itt várhatóan fontos szerepe lesz az újonnan létrehozandó európai intézményeknek, például az Európai Rendszerkockázati Tanácsnak, aminek létrehozására a Delors Bizottság tett javaslatot. Ezen a területen bekövetkező változások igen fontosak a régió szempontjából, mivel a régió pénzügyileg erősen integrálódott az európai pénzügyi rendszerbe az elmúlt évtizedben.

A protekcionizmusról szakmai vita folyik az európai közgazdászok körében. Egyes európai uniós országokban a szakmai vita politikai támogatást is kap. Brüsszelből hogyan ítélik meg azt a vitát, ami Magyarországon szakmai körökben, és egy kicsit talán szélesebb körben is folyik?

Az Európai Bizottság állásfoglalásaiban egyértelműen és határozottan kiállt az egységes európai piac mellett, ami az Európai Unió egyik legfontosabb vívmánya, prosperitásunk egyik legfontosabb záloga, és a protekcionizmus bármilyen formája ellen. Ez egy kulcskérdés, itt kompromisszumnak nincs helye. A globalizáció, a világméretű gazdasági verseny persze egy sor gazdasági és szociális problémával jár, ami fontos kihívást jelent mind európai, mind nemzeti szinten. Nagyon fontos, hogy ezekre a kihívásokra helyes válaszokat találjunk és a megoldáshoz szükséges erőforrások rendelkezésre álljanak. Az Európai Unió költségvetése, programjai tartalmaznak ilyen elemeket, például az Európai Globalizációs Alkalmazkodási Alap, de természetesen további lépésekre lesz szükség ezen a területen.

Magyarország felzárkózási folyamatában vár-e változást a következő években? Milyen várakozásokat fogalmaz meg az Európai Unió a hazai gazdaságpolitikával szemben, és ezeknek mennyire felel meg a hazai gyakorlat?

Mint említettem, a jelenlegi gazdasági és pénzügyi válság várhatóan erőteljes átrendeződésekhez vezethet a világgazdaságban, különösen azokban az iparágakban, amelyek jelentős szerepet játszottak a régió fejlődésében az elmúlt évtizedben. Így Magyarország jövőbeni felzárkózási esélyei alapvetően attól függnek, milyen választ ad ezekre a kihívásokra. Az induló helyzetünk, a jól ismert körülmények miatt, sajnos nem túl kedvező, de a térség elmúlt évtizedbeni fejlődésének tapasztalatai azt mutat-

ják, hogy határozott és bátor reformokkal mindig meg lehet fordítani a fejlődés irányát. De versenyt futunk az idővel, további késlekedésnek nincs már helye. Ahogy említettem, a munkaerőpiac rugalmasságának növelése, a munkaerő minőségének javítása, és stabil, üzletbarát gazdasági környezet megteremtése tűnik a legfontosabbnak e tekintetben Magyarország számára is. Ez egyértelműen megkívánja a költségvetési egyensúly helyreállítását, az államadósság mértékének jelentős csökkentését, a költségvetés méretének és szerkezetének módosítását és az adórendszer alapvető átalakítását. A feladatok egy részéhez már most hozzá kell kezdeni, ilyen például a nyugdíjrendszer reformjának lépései, de a feladatok egy része, például a költségvetési egyensúly helyreállítása és az államadósság mértékének jelentős csökkentése alapvetően a válság elmúlása utáni időszakra marad. E területen is persze komoly erőfeszítésekre van szükség már most, de egy ilyen méretű visszaesés közepette, amit most élünk meg, nem lehetséges, mi több, hiba lenne túlzott mértékű fiskális megszorítást tenni. Annyi azonban már most is feltétlenül szükséges, ami helyreállítja a piaci bizalmat és lehetővé teszi a költségvetés és az ország biztonságos piaci alapú finanszírozását. Úgy gondolom, hogy ezek a követelmények Magyarországnak a Nemzetközi Valutaalappal és az Európai Unióval jelenleg futó programjának is az alapját képezik. Azt hiszem, elég világos, mit kell tennünk, a kulcs a következetes végrehajtás, ezen múlik, hogy melyik irányba indulunk el.

TL

DOKUMENTUM

**A MONETÁRIS TANÁCS ÁLLÁSFOGLALÁSA A PÉNZÜGYI STABILITÁSRÓL
(2009. ÁPRILIS 6.)**

A világgazdasági válság negatív hatásai az elmúlt félévben jelentősen erősödtek, a reálszféra és a bank-szektor tőkeáttétele nagymértékben csökkent. A finanszírozási lehetőségek szűkülése a világgazdaság korábban vártnál gyengébb teljesítményéhez, valamint a globális pénzügyi rendszer likviditási feszültségeinek fokozódásához vezet. Ezen kedvezőtlen hatások alól – az ország nagyfokú nyitottsága, valamint erős pénzügyi és kereskedelmi integráltsága miatt – Magyarország sem tudja kivonni magát. Magyarország kedvezőtlen piaci megítélését az ország és az állam magas eladósodottsága, a magánszektor nagymértékű devizaadóssága, valamint az ország meggyengült növekedési potenciálja fokozza.

A romló piaci és gazdasági környezethez – más országokhoz hasonlóan – a hazai vállalatok és háztartások hitelkeresletük csökkentésével és aktivitásuk visszafogásával alkalmazkodnak. A bankok a pénzpiacokra való ráutaltság csökkentése érdekében növelik lakossági betétkeresletüket, és – a kockázatvállalási hajlandóság mérséklődése következtében – visszafogják hitelkínálatukat. Mindezek miatt Magyarország nettó külföldi finanszírozási igénye várhatóan csökken, eközben azonban a gazdaság recesszióba kerül. A pénzügyi stabilitási kockázatokat erősítené, ha a vártnál kedvezőtlenebb külső vagy belső környezeti feltételek miatt a hazai vállalatok és bankok forrásbevonása túlzott mértékben csökkenne, ami a vártnál nagyobb és tartósabb gazdasági visszaesést okozna.

A pénzügyi rendszer likviditási és tőkemegfelelési kockázatai a romló pénzpiaci és kedvezőtlen gazdasági környezet miatt Magyarországon is növekednek. A likviditási kockázatokat mérsékli a külföldi anyabankok erős elkötelezettsége, a jegybank forint- és devizalikviditást biztosító lépései, valamint a hitelintézetek forráshoz jutását segítő állami kölcsönnyújtás.

A hazai bankrendszer szolvenciahelyzetét a gazdaság visszaesése, a külső finanszírozási költségek emelkedése és a forint árfolyamának gyengülése a hitelezés lassulásán és a hitelportfólió romlásán keresztül negatívan érinti. A növekvő kockázatból eredő veszteségeket azonban csökkenti a nemzetközi összehasonlításban magas hiteladói önrész, a lakáspiaci árbuborék hiánya, a háztartások erős hiteltörlesztési hajlandósága, illetve a bankok rugalmas adósságkezelési gyakorlata.

A veszteségek fedezésére a bankrendszer jelenleg jelentős tőketartalékkal rendelkezik. A vártnál kedvezőtlenebb gazdasági és pénzpiaci környezet hatásainak kivédését azonban segítheti a bankok tőkehelyzetének további erősítése.

A pénzügyi stabilitás fenntartásáért felelős hatóságoknak eszközrendszerük szélesítésével, a kockázatalapú felügyelet erősítésével is reagálniuk kell a pénzügyi rendszer megváltozott működési környezetére. Egyes intézmények mellett folyamatosan nyomon kell követni a pénzügyi rendszer egészét érintő problémákat is, és az utólagos beavatkozás helyett a megelőzésre kell nagyobb hangsúlyt helyezni. Ezt szolgálhatják Magyarországon a felügyeleti jogkör kibővítését, a devizahitelezés kockázatainak kezelését, a hitelezési fegyelem erősítését (különös tekintettel az ügynöki értékesítésre), a pénzügyi rendszer gazdasági ciklust erősítő (prociklikus) viselkedésének mérséklését, a lejáratú összhang eltéréseinek korlátozását, valamint a bankok hitel- és likviditási kockázatkezelésének erősítését szolgáló szabályozási lépések. A Magyar Nemzeti Bank intézkedéseivel, javaslataival támogatja, hogy a pénzügyi rendszer működése, felügyelete és szabályozása minél hamarabb eleget tegyen ezen új kihívásoknak.

MAGYAR NEMZETI BANK
Monetáris Tanács